

Walentynowicz, Bohdan

"La philosophie et les techniques", Jean-Marie Auzias, Paris 1965 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/2, 412-413

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sposób z osobą Gerarda Borusa, przedstawiciela patrycjatu krakowskiego, wójta Miechowa, wymienionego, jak przypuszcza autor, w przywileju lokacyjnym Wieliczki z 1290 r. w grupie świadków jako Gerasius. Za przypuszczeniem autora przemawiają także przesłanki geologiczne (płytkie zaleganie soli kamiennej w miejscu usytuowania szybu), ostateczne jednak potwierdzenie przyniosą, być może, projektowane badania archeologiczne.

Na uwagę zasługuje artykuł S. Gawędy *Udział możnowładztwa małopolskiego w dochodach z żup krakowskich w XIV i XV wieku* (ss. 235—251). Wnosi on wiele nowych informacji, nie ze wszystkimi jednak sformułowaniami autora można się zgodzić. Nie można np. o żupach wielicko-bocheńskich twierdzić, że „przypominały raczej spółkę przemysłową niż przedsiębiorstwo państwowe” (s. 242). Nadania soli czy też pensje pieniężne, a także zwyczaj pokrywania wydatków państwowych czy królewskich wprost z kasy żupnej nie zmieniają ekonomiki przedsiębiorstwa, które pozostawało przedsiębiorstwem należącym do jednego dysponenta. Postronne osoby i instytucje nie partycypowały nigdy w produkcji, nie ponosiły ani jej kosztów, ani ryzyka, nie mogły więc również czerpać z niej dochodów. Partycypowały natomiast w dochodach państwa czy też króla płynących z tego przedsiębiorstwa.

Tom zamyka artykuł sprawozdawczy K. Maślankiewicza z *Sesji naukowej poświęconej historii górnictwa solnego w Wieliczce* zorganizowanej w dniu 17 grudnia 1966 r.²

Publikacja Muzeum Żup Krakowskich jest przykładem owocnej współpracy przedstawicieli różnych dyscyplin i stanowi cenny wkład do dziejów żup polskich.

Antonina Keckowa

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Jean-Marie Auzias, *La philosophie et les techniques*. Presses Universitaires de France, Paris 1965, ss. 127.

Książka *Filozofia a technika* ukazała się w obszernej serii wydawnictwa Presses Universitaires *Wprowadzenie do filozofii (Initiation philosophique)*, redagowanej przez Jeana Lacroix i Komitet Doradczy składający się z ośmiu profesorów uniwersytetów francuskich.

Filozofia a technika jest popularna jedynie w tym sensie, że może być czytana nie tylko przez specjalistów. Poza tym bowiem książka ta jest oryginalna, oparta na wielu źródłach znamionujących dużą erudycję autora i wymaga od czytelnika niemałego przygotowania intelektualnego.

Należy ona do licznej rodziny książek francuskich, poświęconych rozważaniom stosunku techniki i filozofii, spośród których w Polsce znane są przede wszystkim: Gilberta Simondona *Du mode d'existence des objets techniques* (Paris 1959) oraz Pierre'a Ducasségo *Les techniques et le philosophe* (Paris 1958) — obie zresztą cytowane także i przez Auziasa. Powyższa tematyka szczególnie interesuje autorów francuskich i jest przez nich traktowana w sposób różny od tego, jaki spotyka się w książkach np. anglosaskich.

Wątek książki Auziasa jest historyczny. Ukazuje ona rozwój poglądów na sto-

² Por. sprawozdanie z tej sesji, zorganizowanej przez Muzeum Żup Krakowskich i Zespół Historii Górnictwa Solnego Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN, w nrze 2/1967 „Kwartalnika”, ss. 480—483. Cztery pierwsze rozprawy drugiego tomu „Studiów i Materiałów” były referowane na tej sesji, co nie zostało jednak w tomie zaznaczone.

sunek techniki i filozofii od czasów najdawniejszych do chwili obecnej, wyzwalanie się techniki od ujęć magicznych i przechodzenie do ujęć współczesnych, zrationalizowanych, wśród których znaleźć można jednak nowe tendencje mitologizowania maszyn.

Omawiając problem stosunku techniki i filozofii, nie może autor pominąć problemu stosunku techniki i sztuki. Problem ten nabiera szczególnego sensu przy rozumieniu techniki nie tylko jako dziedziny, którą zajmują się inżynierowie, lecz także jako wszelkiego sposobu tworzenia czegokolwiek. Wchodząc na teren tych rozważań, autor referuje poglądy Pierre'a Francastela wyłożone w jego głośnej książce, tłumaczonej także na język polski: *Sztuka a technika* (Warszawa 1966), co poszerza krąg ludzi potencjalnie zainteresowanych treścią książki Auziasa.

Oprócz filozofów, którzy, zastanawiając się nad problemami działań ludzkich i sensem realizacji, nie mogą nie określić swego poglądu na technikę, a także oprócz techników, szukających głębszego sensu swjej działalności, warto, aby sięgnęli po książkę i ci, którzy zajmują się projektowaniem wyrobów przemysłowych (w tym znaczeniu, w jakim rozumieją projektowanie ludzie skupieni w Polsce wokół tzw. wzornictwa przemysłowego).

Recenzowana książka inną drogą, niż książki np. z teorii systemów, dochodzi do często dziś formułowanej konkluzji, że współczesny inżynier powinien widzieć swe zadanie w kontekście znacznie szerszym, niż to było dawniej, bo w rozległym kontekście społecznym, i że domeną działalności inżyniera oprócz realizacji przedmiotowej jego zamierzeń jest, w większym stopniu niż dawniej, poprzedzająca ją wszechstronna i głęboka refleksja, o charakterze nie innym, jak właśnie filozoficzny.

Bohdan Walentynowicz

G. W. Naumow, *Kratkaja istorija biogeografii*. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1969, ss. 200, ilustr. 18.

Krótką historią biogeografii przedstawia zasadnicze etapy rozwoju tej dyscypliny w zasięgu światowym; mianowicie: 1) okres gromadzenia i systematyzacji wiedzy o roślinach i zwierzętach (od starożytności do końca XVIII w., z wyodrębnieniem epok: odrodzenia i wielkich odkryć geograficznych); 2) okres dominowania teorii katastrof (koniec XVIII w. i pierwsza połowa XIX w.) i jej wpływu na formowanie się idei fito- i zoogeograficznych oraz całej geografii roślin; 3) okres rozwoju biogeografii pod wpływem dzieła K. Darwina: *O pochodzeniu gatunków* (druga połowa XIX w.); 4) okres powstawania narodowych szkół geobotanicznych i zoogeograficznych oraz współpracy międzynarodowej w badaniach biogeograficznych (lata 1920—1960). Zarys historyczny uzupełnia zestawienie bibliograficzne.

Zrozumiałe, że w miarę, gdy relacja zbliża się do współczesności, różnicująca się problematyka dyscypliny nakazuje autorowi omawiać ją coraz bardziej szczegółowo. Jednakże rosyjskie piśmiennictwo uwzględnił on niewspółmiernie obszerniej od światowego i dlatego trudno traktować tę *Krótką historię* jako zarys powszechnej historii dyscypliny.

Dla czytelnika polskiego — studenta, wykładowcy czy pracownika nauki, dla których książka jest przeznaczona — z jej zawartości zasadnicze znaczenie ma przegląd literatury rosyjskiej oraz ocena rozwoju dyscypliny w Rosji i w ZSRR. Ponadto *Krótką historią* G. W. Naumowa może być bardzo przydatna przy opracowywaniu zarysu historii biogeografii w Polsce — na który czekają przecież szerokie kręgi zainteresowanych.

J. Bb.